

PIK ZALOZHENIA 1892.

"СВОБОДА"
(LIBERTY)

видається три рази на тиждень
вівторок, четвер і субота,

"УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
88 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Всі листи, замовлення і членські внески
на адресу "СВОБОДА".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1892.

"СВОБОДА"
(LIBERTY)

the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 88 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союзу

-- "СВОБОДА" --

Official organ of Ukrainian National Association.

PIK XXIV. ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ., субота 9-го вересня 1918. Ч. 109. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, September 9, 1918. No. 109.

РУМУНСЬКА КРІПОСТЬ ТУРТУКАЙ ЗДОБУТА.

20.000 РУМУНІВ ВЗЯТО В ПОЛОН І ЗДОБУТО 100 ГАРМАТ.

Російські війська зближають ся до Галича. -- Місто Галич в огні.

НАСТУП ФРАНЦУЗІВ НАД СОМОЮ ЗДЕРЖАНИЙ - 1.500 ПОЛОНЕНИХ.

СОЮЗНИЙ ВІЙСЬКА ЗДОБУВАЮТЬ РУМУНСЬКУ КРІПОСТЬ ТУРТУКАЙ.

БЕРЛІН, 6. вересня. -- Сім форти наддунайської румунської кріпості Туртукай находяться ся в руках німецьких і болгарських військ.

На північ від міста Добрич ведеть ся завзята битва між військами болгарськими а румунсько-російськими. Неприятель приневолений до відвороту.

Німецький урядовий звіт звучить:

«Союзні війська взяли приступом 7 форти, між ними панциром вкриті батареї румунської кріпості Туртукай (над Дунаєм).»

«Болгарські війська по завзятій битві на північ від Добрича змусили румунсько-російську армію до відвороту.»

УСПІХИ РУМУНІВ В СЕМІГОРОДІ.

БУКАРЕШТ, 6. вересня. -- Румунський штаб подає отсі вісті:

«Завдяк північно і північно-західному фронту прийшло лише до помельших боїв»

20.000 ПОЛОНЕНИХ І 100 ГАРМАТ.

БЕРЛІН, 7. вересня. -- Наддунайська кріпость Туртукай находить ся в цілості в руках союзних військ. Вже у вівторок ооєзні війська здобули перших 7 форти румунської кріпості. Вчора повело ся при допомозі артилерії цілковито віддати відворот румунський заволоді в цілості її полонити.

Повхр 20.000 румунських жовнірів взято в полон. Також 100 гармат і великі засоби воєнних матеріялів упали в руки побідних військ.

Урядовий розшир німецького генерального штабу звучить:

«Німецькі і болгарські війська здобули приступом всі форти кріпості Туртукай і ціла кріпость опинилась ся в руках побідних. Повхр 20.000 румунських жовнірів взято в полон. Між полоненими находяться ся 2 генерали і 400 румунських офіцерів. Крім того здобуто повхр 100 гармат і величезні засоби ріжних воєнних матеріялів. Страти Румунів в убитих і ранених є також дуже тяжкі.»

«На північ від міста Добрича болгарські війська відбили напад Москалів, відбили зусилля, щоб відискати утрачене місто».

БОЛГАРСЬКІ ВІЙСЬКА ВІДДАЛЕНІ 30 КІЛЬОМЕТРІВ ВІД СІЛІСТРИ.

СОФІЯ, 7. вересня. -- Болгарський генеральний штаб доносить:

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

БИТВА НАД ЗОЛОТОЮ ЛИПОЮ І В КАРПАТАХ.

БЕРЛІН, 6. вересня. -- На східній фронті боротьба доходить до такої сили як на західі. Москалі за всяку ціну старають ся перемогти босну союзних військ над горнішим Серетом, над Золотою Липою і в Карпатах.

Москалі йдуть до нападуд густою лавою і не щадять амуніції. Одним осмисленим успіхом не відпопадають великими жертвами, які вони приносять.

Урядовий звіт звучить:

«Армія КН. ЛЕОПОЛЬДА: На північ від Зборова російські війська перевели знову на рад сильних нападів, але без успіху. На сильним ооєзі наших артилерій мусіли уступити на свої перші становища.»

«Армія АРХ. КАРЛА: Між Золотою Липою, а Дністром Москалі відновили напад. По великих втратах удадо ся їм здобути дещо території в центрі боевої лінії.»

«В Карпатах по завзятій битві на полудневий схід від Жабів і Шпільот Москалі закинули кілька мельше важких стійовищ, однак потерпіли при цьому великі втрати.»

РУМУНІЯ ДОНОСИТЬ ПРО ТЯЖКІ ВІРАТИ.

БУКАРЕШТ, 7. вересня. -- Румунський генеральний штаб доносить:

«На північно-західній фронті наші війська закинули протиски Дюрь-Дітро, здобувачи 7 гармат, кілька тисяч машинних криїв і значну кількість споживних артикулів.»

«На полудневій границі неприятель, одержавши значні скріплення, а передісмі тяжкі гармати, бомбардує без перестанку форти кріпості Туртукай. Завтра кріпость відбавне напад неприятеля. Страти по обох сторонах великі».

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОГРАД, 6. вересня. -- Російський рапорт звучить:

«Над долинною Гороманською лівою долинами Дістро, здобув наші війська у кріплені становища неприятеля і посулють ся в північно-західній напрямі а сторону Галича. Дотепер полонено на тій фронті 4.500 жовнірів, між ними 2.000 Німців.»

«В Карпатах наші війська йдуть далше наперёд. Наші війська здобули ряд нових позицій і відбили всі протинапади неприятеля».

АВСТРИЙЦІ УСТУПАЮТЬ В НАПРЯМІ ГАЛИЧА.

БЕРЛІН, 7. вересня. -- Союзні війська відбили напад Москалів на схід і на полудневий схід від Бережан.

Натомість на фронті між Золотою Липою а Дністром ооєзні війська були приневолені уступити під напором переважаної сили російських військ далше на захід і заняти нові становища, які були вже завдалегідь пригтовані.

В Карпатах Москалі продовжують далше безуспішно свої напади.

Урядовий звіт доносить:

«Армія КН. ЛЕОПОЛЬДА: Протягом останніх 24 годин не зайшли жадні важнішої події.»

«Армія АРХ. КАРЛА: Неприятель перевів вчора знова кілька юрадів на наші становища на схід і полудневий схід від Бережан, але без успіху.»

«Далше на полудне наші війська уступили перед перевагою російських військ на нові становища.»

«В Карпатах, на полудневий захід від Зеленої і на захід від Крайбиси, наші війська відбили поновні напади Москалів. Також були безуспішні напади російсько-румунських військ по обох сторонах Дорна-Ватри (в полудневій Буковині).»

МОСКАЛІ ОСТРІЛЮЮТЬ ГАЛИЧ.

ПЕТРОГРАД, 7. вересня. -- Російські війська в Галичині підняли знова наступ і переводять його з добрим успіхом. Російські війська віддалені всею кількя верств від сильної австрійської кріпості, Галича.

Російський рапорт доносить:

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

НІМЦІ ПОЛОНИЛИ НАД СОМОЮ 1.500 ФРАНЦУЗІВ І ЗДОБУЛИ 23 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 6. вересня. -- В останній наступі над рікою Сомою брало участь 28 дивізій французько-англійських військ (560.000 людей).

На північ від Соми здобули Французи село Клері. На полудне від ріки, на ліній Барле і Шілі всі напади неприятеля зістали відбиті.

За два дні полонили німецькі війська около 1.500 Французів і здобули 23 машинових крісів.

Урядовий звіт німецького голодного штабу доносить:

«Битва по обох сторонах ріки Соми відбувається ся з великою силою далше. В боротьбі бере участь 28 французьких і англійських дивізій.»

«На північ від Соми неприятель занав село Клері серед страшного огню наших гармат. Страти неприятеля в убитих дуже тяжкі.»

«На полудне від ріки наші війська в рукопашній боротьбі відбили побідою. На фронті від Барле до Шілі наші війська поміж кількарядного нападуд неприятеля задержали всі становища у своїх руках. Лише найбільше наперёд висунені околиці зістали опорожені. В боротьбі визначили ся найкраще яшні полки з Мекленбурга, Гольштейна і Саксонії.»

«До вчора число Французів, полонених в рукопашній боротьбі відбили побідою. 31 офіцерів і 1.437 жовнірів, які належали до 10 ріжних французьких дивізій. Крім того здобуто 23 машинових крісів.»

«Вчора зістріляно також три ворожі літаки».

НІМЦІ НАПАД НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬ.

ЛОНДОН, 7. вересня. -- З голівної кватири англійських військ доносить:

«На північній фронті, на полудне від Риги зістріляно німецький літак, який упав позаду німецьких становищ.»

«На північ від Двинська наші патрулі переправили ся через Двину і заняли часті німецьких окопів.»

«Наші літаки з успіхом бомбардували залізничні станції в Барановичах.»

«Наші війська посувають ся з успіхом в напрямі Бережан і Галича. Хоробрі війська ген. Щербатова здобули околиці неприятеля, який уступав далше на захід.»

«Наші війська відбили до Нарвіна білоруського доплуму Гиндлі (Ліпи) і в кількох місяцх перейшли її на західний берег.»

«В околиці Галича наші війська заняли залізничний шлях, який веде з Галича через Семініви до Воднів. Політи і тяжкі гармати острілюють місто Галич, якого неприятель зазаво боротьби. З причини острілювання місто стоїть в огні.»

«В тія околиці полонили ми до вчора загалом 45 офіцерів і 5.600 жовнірів, між ними 22 німецьких офіцерів і 3.000 жовнірів та 5 турських офіцерів і 685 жовнірів. Здобути гармати і інші воєнні матеріяли доперва обчислюють ся.»

«В Карпатах наступ наших військ відбувається ся з добрим успіхом далше».

«Останньої ночі неприятель перевів напад на наші становища в лісі Лез. В боротьбі на багнеті наші війська відбили напад і полонили 2 офіцерів і 17 жовнірів.»

«Битва о місцевість Жінші триває далше з великою завзятістю. По обох сторонах відбувається ся сильна перестрілка гармат, причім Німці уживають велику кількість газових гранат».

«Сильні протинапади НІМЦІВ.»

ПАРІЖ, 7. вересня. -- Урядовий звіт французького генерального штабу звучить:

«На північ від Соми німецькі війська робили вчора великі зусилля, щоб відискати утрачені становища. Їх протинапад удареном огнем машинних крісів.»

«На полудне від ріки Соми німецькі війська перемогли вчора в ріжних місцях нападид проти наших нових становищ, а передісмі на полудне від Барле. Огонь наших гармат і машиннових крісів не позволив німецькій піхоті здобити ся до наших становищ. В битвах, які звели ся собою патрулі, полонено 50 Німців.»

«На правім березі ріки Мези, (на схід від Вердену) неприятель острілював наші становища на ліній Во-Нантр. Підчас вчорашнього вночного нападу наші війська полонили 280 німецьких жовнірів, між ними 6 офіцерів.»

ЗАГАЛЬНЕ ВОЄННЕ ПОЛОЖЕННЯ ПОВНІТ ВДОЛЮЛЯЮЧЕ.

АМСТЕРДАМ, 6. вересня. -- З Берліна доносить, що принагідно маючого ся скликати парламенту канцлер Бетман-Гольвег відбув нараду з провідниками політичних партій. Канцлер подав їм до відома заяву Гіденбурга і Людендорфа, що загальне воєнне положення є вповні відвотує те що зовсім не заходить потреба докликати до військовій службі старі річники.

Засідання німецького парламенту розпочнеть ся 28. вересня і будуть тривати до 6. жовтня.

Дотепер покликано в Німеччині до служби на фронті річники від 20 до 45 літ. Річники від 18 до 19 літ і від 45 літ в гору відбули військові вправи, але їх розпущено назад доміл.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

СНІГИ ЗДЕРЖАЛИ ВОЄННІ ОПЕРАЦІЇ.

РИМ, 6. вересня. -- Звіт профє генерального штабу, генерала Кадорин, звучить:

«На боевмі фронті в Тіролі впав сніг і спинив далше воєнні операції.»

«Над рікою Ізонцо і на схід від Горичі відбувають ся лише перестрілки артилерії. Дошлі перепинили воєнні операції при допомозі піхоти. Лише в деяких місцях прийшло до помельших боїв.»

«Австрійські літаки перевели знова напад на Венецію, однак не заподіяли жадної шкоди їй.»

«В Альбані, на північ від Авальоні (Вальоні), наші війська були приневолені уступити на полудневий берег ріки Воїоні».

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

ЗАГАДКОМ ОСТАНОВИЩЕ ГРЕЦІЇ.

АТЕНІ, 7. вересня. -- Грецький король Константин прийняв вчора на аудієнції 150 офіцерів 11-тої дивізії грецької піхоти, яка стояла залогом в Солуні, а частина котрої перейшла на сторону македонських повстанців. Король виголосив до своїх офіцерів промову, в якій підліс їм вірність, котра буде служити яко примір для будучих поколінь.

«З такими офіцерами, як ви», — сказав король, «я є готовий виступити проти кожного ворога нашої держави».

НЕВДОЛЮЛЕНЕ З ПОЛІТИКИ ВЕНЦЕЛЬОСА ЗРОСТАЄ.

АМСТЕРДАМ, 6. вересня. -- Останні вісті, які надійшли а Атен, доносять, що серед грецького населення ширить ся мороз більше невдоволення з політики Венцельоса. Навть деякі старовинники Венцельоса починають переходити в протилежну сторону.

Загалом грецький народ зовсім не боїть ся війни. Натомість настільки, яких допущають ся Англія і Франція на грецькій державі, викликають серед населення ворожні настрої. Венцельоса уявляють за голівного винуватця потиження честі грецького народу і держави.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and
Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand
Street, Jersey City, N. J.
Established 1923.
JOSEPH STETKIEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.
ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Retired as second-class matter March 30, 1911, at the
Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of
March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:
In United States
\$2.50 per year
\$1.25 per 6 months
\$1.00 per 4 months
In Jersey City and to foreign
countries
\$3.25 per year
\$1.75 per 6 months
\$1.00 per 4 months
Single copy 3 cents.
ПРЕДПЛАТА:
В Україні
\$2.50 per year
\$1.25 per 6 months
\$1.00 per 4 months
В Україні
\$3.25 per year
\$1.75 per 6 months
\$1.00 per 4 months
Подорожче число 3 цента.

32 Newark Daily Express Building at 5 cents.
СВОБОДА
83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Advert. 10¢ per line per week. 1¢ per line per month.
For advertising rates and conditions of advertising
apply to the manager.
Число телефону 498 Jersey City.

За всі оголошення в "Свободі" редакція
не відповідає. — Редакція не забирає грошей.

3 біжучої хвили.

Наш сенат виступив напереді в обороні Злучених Держав. А що з того вийде? Ухвалені сенатом законопроекти підуть наперед до відповідної комісії, відтак до палати півдня, а там... Англія скаже своє слово! — американське правління буде вести далі свою до-тернішу політику.

Отже маємо новий великий страйк в Нью-Йорку. Чи страйкуватимуть робітники, затяті досі при тремблах, сепаратизмі і соціальних комуністичних інтересах, "виграти його"? Провідники робітничого юніу задумують, бороти ся, аж доки не осигнуть цілковитої перемоги, а компартія знова кличе собі з робітничих пороз і не гадають піддавати ся з доброї волі. Вони закротували багату своїх робітників на особистих умовах і прибиравши їм подвійну платню аж до відкриття. Гроші — законом річ. Страйковим знайдеть ся в Нью-Йорку велика сила і бороти ся з ними юніоністичними робітниками не легко, бо юніоністична поліція стереже їх, як ока в голці.

Капсацька "Правда" плаче, що по-лонезі Англії голодують в німецьких таборках. Між ними каже ся капсацька газета, що Німці заявили, що тому мають Англії голодом, бо Англія не допускє до Німеччини поживи. Коли би воно так і справді було, як се описує "Правда", то ніщо не було би в тім дивного, а навіть постоуване Німців дало би ся в дечім оправдати. Але може би капсацька "Правда" розповіла своїм читачам дещо про гаради по-лонезів і інтернованих в Росії?

Румунія відірвалася від ся своєю іх рахунок. Як з дотачку наробила багато грици, так тепер вже зовсім при-сидла. Луци слідом свого сестра. Румунія також виправля ся через Карпати в дорогу до Будапешту. А тим часом Німці і Болгари ввійли до Румунії, 20,000 Румунів і 100 гарат пропало нараз. Ще кілька таких "випадків", а румунський король Фердинанд буде мі-небавом пристає до компанії сербсько-го Петра і чорногорського Нікіти.

Москві тратять поволі апетити... Коли лише війна розпочал ся, великий князь Николай Николаевич хотів бути вже на Рязань в Берлін та у Відні. Не вдало ся... На чолі російських військ ставану новий герой — Брусілов. Сей обидовані ватрохи менше, бо лише Львів і Варшаву. Минуло три місяці від великої російської офензи, а Львів на ані Варшави зайняти не вдало ся. Брусілов знові тепер план і вдовольни би ся здобути бойом Галичу і Бережан, але і се їде чомусь дуже тяжко...

Італійці мають знова на ліжках, час спокій. Останній рапорт італійської до-ності, що знали домі і сини та сини-ниці їх дальші воєнні операції.

Трещі до війни-якоб не співають ся, хоч Англія була дано в її імени ви-повил війну Болгарії. Навіть, революці-оні в Греції не бачили поможі Англії. А тимчасом серед грецького населення зростає ненависть проти непрошеної о-питушки...

РІШУЧЕ СТАНОВИЩЕ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ

ПРОТИ НАДУЖИТЬ І САМОВОЛІ АНГЛІ.

Останні вісті з Вашингтону були величю несподіванкою не тільки для ту-тешного загалу, але навіть для амери-канських політиків. В сенаті ухвалено цілий ряд додатків, котрі будуть вче-но до загального закону цілого, а які мають на цілі покласти кінець на-дужностям і самоволі Англії супроти Злу-чених Держав.

Повисна заборона має вийти тоді в життя, скоро президент набере перекона-ня, що котрас із держав допускає ся в тім напрямі надужити.

Ся постановка з звернена головню проти Англії, а іменно з причини цен-зур і конфіскації листів та телеграм з шкодою для американських горожан.

Третій додаток, поставлений сенатором Джеймсом і ухвалений сенатом, уповняє президента, на случай, коли котрас держава заборонє з Злучених Держав вивіз товарів, які загально не підлягають воєнній контрабанді, ви-дати заборону спроваджувати з дотичної держави такі товари, які буде ужити за відповідні. Переступленнє сего за-кона буде каране грошевою гривною від 2,000 до 50,000 доларів, або арештом до 2 років, або обою.

Дальше президент з уповняєний ужити навіть сухопутної армії і воєнної флотії на случай, коли би показав ся потреба, що закон треба сілоу пере-водити в життя. Отже постановка рівнає ся блякою американських берегів своїми власними кораблями. Американська воєнна флотія мала би тоді на цілі не поводити опустити американське при-стані жадному кораблю, який не ви-казав би ся відповідним позовом.

Ніхто зі сенаторів не перече, що ся постановка з звернена в першій хірі проти англійського правління, бо се відітала Злучених Держав за оголоше-ннє Англією так званої "чорної листи", яка обймає велике число амери-канських фирм, котрих товари англійське правління не тільки заборонює ку-пувати, але й перевозити, хочби навіть до нейтральних держав.

Другий додаток вніс сенатор Фелан. Його також прийнято без жадної опозиції, хоч деякі протиники уважали його над-то революційним.

Додаток Фелана заборонє ужи-вє листи, кабеля, бездротового телеграфу, експресу і прочих комунікаційних средств горожанам цих держав, котрі не признають американським горожанам повних і свободних полек в торговлі, включаючи, почтову комунікацію без переконі. Переступленнє сего закона буде каране грошевою гривною від 2,000 до 50,000 доларів, або арештом до 2 років, або обою карми включно.

Прокладаєть виходит з того за-кона, що американським горожанам

В ОБОРОНІ СТРАЙКЕРІВ.

(Написана Рета Чаллс Дорр).

Дуже тяжко знайти президенту Віл-сона, в який хвально би ся предикція Віл-сона і конгрєс за ухваленнє закона про 8-годинний день праці. Зовсім немоз-ливо знайти хочби одну статку, в котрій лаявєні звільняють брата не прєсваго-вали бандитам, розбійникам і анархі-стам. Навіть конгрєсмени, котрі голо-дували за тим законопроектом, в мно-гих случаях осуждали тих людей, а їх слова не були менше гіркі від сїм конгрєсмени, що голодували проти сего законопроекту.

Сенатор Ондервуд, один з найбіль-ших прихильників законопроекту, ска-зав, що він голодує за ним лише то-му, що голод, застї інтересів і нужди заставляє в очі населенню Америки. Посол Кларк з Флориди назвав справу звільняєників простим розбєом. "Такє постановує" — заявив він — з зовсім заклад з метою бандитів і я, яко один з членів сї палати, волю радше стра-тити тут ніж своє місце і вже більше сюди не вернути, ніж піддати ся коман-ді цих зарозумілих провідників звіль-няєних братів".

Трохи чи не весь загаль думє в по-добний спосіб, про звільняєних братів. Вони держать над головами 100-міль-онового населєня оружє, яке є страшніш-ий від флотії цєлєвіно, і тут не було ніної радї, як піддати ся їх жаданню. Сильє є неперемінним оружєм, але — на жал — робучий нарід сього че не зовсім цивілізованого сьєства не має нішого оружє. Завжди, чи є де заготов-но, щоб піднятиє платні, скороче-нє годин праці або подїшенє робучих

Картина з російської печки.

(Записана з російської агенції).

Дня 5, червня, 1916 р. поверну ся російський неволі німецький жєнів Е-міль Лорєнц, роджений дня 31 сєрпня 1879 р., замешкалий у Крєдній коло-Вольгаст. Російськє влєстє випустил його аж військовому інвалїда, отже зо-всім неспєсєно до дальшої воєнної служби.

Еміль Лорєнц, ранений дня 1, жєт-ня 1914 р. в битві під Суwalkами, в-дстав ся був у російській волоні. Чєрез довгий час переїзжав він в троєх ріж-них військових лазєрєтах. Дня 11, сїч-ня 1915 р., коли троєх вїдуєж з оєр-жєних ран, перевезли його до табору воєнних бранців в Городку коло Ново-Ніколаєвска (в Приморськєй облєстї, над Японським морєм).

Се, що Лорєнц оєнов в відносин в таборі воєнних бранців в Городку, переходить всякі понятє. Пошрєту не хочєть ся вїрїти, аж щєсь подібного могло дїтї ся в двадцятї столїю — навіть в Росїї. А прєдчї в Росїї сє не тільки можливє, але перейшло на-віть в систему.

Страшна нехарїстї, дуже лиха по-жила і нечувані відносини санїтарні — отєє головні цілі, які затємнюють ро-сійськє табори для воєнних бранців. Сєр-дєд таких відносин поширюєт ся в-страшній спосіб пошєстї, а прєдєвїм їм ї бїгуна (кровожа дїзєнтерїї). Сї пошєстї заборонєт денно тисяч жєртє.

За час від 15, марта до 2 сєрпня 1915 р., то є за 4½ мєсєцї, згинуло в однім таборі 3,800 бранців з загального числє 6,200. В тїсам часї згинуло у всіх троєх таборєх в Городку (коло Ново-Ніколаєвска) 9,000 бранців на загальнє числє 15,000 полєнєних. Дєн-но гинуло в кождім таборі наймєнше по 30 бранців; пооди доходило числє пошєстїх до 84 денно.

В лазєрєті (шпиталї), який нахо-дїт ся в Городку, лєжєть хорї мєлєні дєжав на голїх дошках, а підкорї о-гнї — на цємєнтовій долїцї. Яко на-рєчї служили їм їх власні плащі, бо їм єлєм ані коїцї їм не давали. В лазєрєті цілковитий брєк надшєру. То-му і персонал лазєрєту не дуже то жур-їт ся дослєжє тяжко хорїх. Хорї оєр-жєжєні їду і воєду лише тоді, коли їм сє дєнесєт їх товаришї, що бунє бє троєх сїлєнийшїх. Багато гинуло та-ки з голоду, бо не було кому їм прїнес-ти.

Погібших укладано спєршу в дєрє-влєні скринї і заковувано в сїгу побі-лєзєру. Коли один оєлєтє показєв ся брєк скринї, тоді трупів впрєст з лазєрєту бєз надного опованєня сї-дали до стайні, в котрій давнїше сто-яли козєльнїкї. Одного разу лєжали в тїй стайні 34 трупи чєрез цілїх 21 днєв. Побілє стайні, яка служила за тру-парню, находинє ся магазїн з поживою. В магазїнї замєкнуто аж багато щурїв.

Нїмцєвє й звїстрїєнє-уєрєсєє правїтєльствє оєржєклє чїмало докє-зєних мєтєрієлїх про страшні і нечувані відносини в таборєх для полєнєних в Городку. Обє правїтєльствє прєдлєжє-ло зїрєні докєзи російському правї-тєльствє за посєрєдїчєством амерї-канськїх посєлєтєв, домагаючись устєпє-ня пєнєуток відносин і неждєної ро-сійськїх сїстєм. Та відїй не бєгато чєрєз тє оєспїтєлї, бо і послєдні вїстї, які відїїлїли зі згадєних таборїв, потєр-жєжєт, що пєнєуточє сїстєма тривєє далїше.

ТАК РОБЛЯТЬ ЧЕХИ.

Не від річи буде позначити У-країнцїв з "народними заповідями", я-ких обовязаний прїдєржувати ся кождї члєн чєський народногє звязку "Бєднотї", а з котрих можємо і ми брєти собі прїкрїп патріотичного вїдхо-дїти нашє молодїцї до національного оєспїтєлєня нашї сєсуєлєстєні в А-мєрїї. Звучать вони такє:

1. Чєська дїтїна спєлєнує з другими чєськими дїтїми звєдєдї і вєсєди го-ворїть лише по чєськї, а нїколі нєкєшє.
2. Родичї, або хтєбєвєдє рїшнїй по-виннє дїтїну, закі шїлє ї до тєуєнної шкєли, навчати чїтати й писати у рїд-ній мовї.
3. Чєська кїмната повинна бєти прї-краєнєна національними образамї з на-родної чєської історїї.
4. Чєська дїтїна повинна учїтї ся чєських прїповідєк, вїршїв і мєсьєв.
5. Традиції чєських народних связтї повинні заховувати ся в Америкї як найбєжєтїєшїє. Памятки історичних по-дії повинні вєє стоїти прєд очїма.
6. Підчас довгих зимових вєчєрїв родина повинна сїльно чїтати добрі чєськє кїтєжкї і творї.
7. В кождім чєськом домі повинна бєти хоч одна патріотична чєська ча-сописє.
8. Родинним скарбєм повинна бєти в кождій сїмї бїбліотєка, склєдаючє ся з добрих чєських творїв.
9. Чєська сїмє дома і поєа дома повинна звєдєдї гєворїти по чєськї. Чєська мовє нєхай дїуєтє на ушнї, і склєпї, на дорогах і в гєтєлах. Чєськї сїмї повинні зі собою жити в другій і згадї.

Марко Скрїтїй.

ПАМ'ЯТ.

Ви всі сильні, всі відважні,
Та охоти в нас нема.
Зарозити рідну нашу землю,
Про се в задувають дєрмє!
При бїлєзарєх, скєпєных лїсєх
Хто-ж не бєчєи би нас там?
А з народом працювати
Най народ правнєє сам!
Ви всі мудрі... А та мудрїстє,
Сє оєлєе дорогє:
А чи добрє, чи тривалє
Вам бєдєжє, щоб новє...
Ви в хрєстї, мов ясенї,
А ідеєл ваш — лєпшїй.
Та вам годї дїлуєтєся,
Ви до сього їди зросїли...
Чи до праїшї, залєпожєні;
Вам лїшє танїтї і бєлї,
Дєсєть годин відпочїтє...
От чїм в вашїх голові!
Та гуляєтє, асєсєтє ся...
Най не будє для вас страх;
Панї і проклин дїтїм вашїм!
Вї-ж мєстїна для них шєхє...

S. MILANOWYCZ & WEIL CO.,
193 Grand Street, Jersey City, N. J.

[illegible]